

Els ambients d'aprenentatge a l'escola bressol

SUMARI

1.	INTRODUCCIÓ	4
2.	CONCEPTE I FONAMENTS DELS AMBIENTS D'APRENTATGE	6
3.	QUÈ SÓN I QUÈ NO SÓN ELS AMBIENTS D'APRENTATGE	14
3.1.	Què són els ambients d'aprenentatge: possibles confusions.....	15
4.	PRÈVIAMENT AL DISSENY DELS AMBIENTS D'APRENTATGE A L'ESCOLA BRESSOL	19
4.1.	Condicionants	19
4.2.	Continguts dels ambients d'aprenentatge.....	21
4.3.	Propostes de continguts i ambients d'aprenentatge.....	23
5.	DISSENY I IMPLANTACIÓ DELS AMBIENTS D'APRENTATGE	26
5.1.	Criteria de planificació i construcció	26
5.2.	Conceptes que ens transmeten les imatges d'ambients d'aprenentatge.....	33
5.3.	Implantació dels ambients d'aprenentatge-prova pilot	34
6.	EL PAPER DE LA PERSONA EDUCADORA.....	36
6.1.	Estratègies per a la intervenció educativa en els ambients d'aprenentatge	41

SUMARI

7.	CONCRECIÓ A PARTIR D'UN EXEMPLE.....	44
	Pas 1. Definició de l'objectiu i dels continguts de l'ambient d'aprenentatge.....	45
	Pas 2. Disseny de l'ambient d'aprenentatge (1).....	46
	Pas 2. Disseny de l'ambient d'aprenentatge (2).....	48
	Pas 3. Implantació de l'ambient d'aprenentatge	49
	Pas 4. Posada en marxa de l'ambient, el paper de l'educador/a i propostes	50
8.	CONCLUSIONS.....	52
	REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES	54

1. INTRODUCCIÓ

Els ambients d'aprenentatge suposen una manera de treballar que implica una alternativa a d'altres metodologies i que està molt en sintonia amb una determinada forma d'entendre l'educació i l'aprenentatge en la primera infància.

Aquesta manera de treballar ens aporta una **mirada dels infants** que encaixa amb una **visió compartida** a la majoria de les escoles bressol, fonamentada en la idea que aquests arribin a ser:

- Autònoms.
- Capaçs.
- Curiosos.

En definitiva, un infant que es relaciona de manera activa amb els altres i amb l'entorn. El treball per ambients d'aprenentatge ens retorna aquesta imatge i la posa en valor.

Així doncs, no és estrany que aquest sistema d'aprenentatge interessi i alhora es busqui un aprofundiment i un treball més acurat per tal de poder implantar-lo amb garanties i tenint en compte tots els condicionants que s'hi relacionen.

Treballar per ambients d'aprenentatge a l'escola bressol suposa un canvi de paradigma gairebé en tots els àmbits, ja que no només es tracta de modificar la disposició dels espais i dels materials de l'escola o d'aportar-ne cert nivell estètic, sinó que implica un canvi de mirada i de paper professional important que ha de poder sustentar aquesta metodologia.

1. INTRODUCCIÓ

En aquest destil·lat, busquem aprofundir en el marc conceptual que sosté i corrobora el treball per ambients d'aprenentatge a l'escola bressol, i alhora aportem mecanismes per implantar-lo i desenvolupar-lo.

Així mateix, trobareu l'apartat **Concreció a partir d'un exemple**, en el qual presentem el disseny d'un ambient d'aprenentatge i els diversos passos que cal seguir a partir d'un exemple pràctic.

2. CONCEPTE I FONAMENTS DELS AMBIENTS D'APRENENTATGE

Els ambients d'aprenentatge es basen en la idea que **l'espai i l'entorn poden ser una font d'estímuls** per l'aprenentatge autònom i autoguiat de l'infant en una interrelació amb aquests i, per tant, és necessari que es propiciï aquesta relació positiva entre infant i ambient, tot enriquint-lo, fent-lo accessible i amb reptes segons els interessos i les necessitats dels nens i nenes.

L'ambient no es pot entendre només com un espai o la presència d'uns materials determinats, sinó com un món de relacions i interrelacions que es transforma i és viu a partir de la intencionalitat educativa de la persona adulta que acompanya.

Maria Montessori ja va treballar en aquesta línia buscant proporcionar als infants un ambient estimulador i estructurat per tal que la seva activitat autònoma pogués desenvolupar-se; allò que seria "estimular la vida, però deixant que s'expansioni lliurement".

Des de la pedagogia montessoriana es busca preparar els infants perquè siguin lliures i autònoms, que pensin per ells mateixos, que siguin capaços de triar, de decidir i d'actuar a partir de les propostes més o menys estructurades que l'entorn els ofereix.

La pedagoga italiana entenia l'espai d'aprenentatge com:

"Un ambient d'aprenentatge segur, estructurat i organitzat basat en un profund respecte pels nens i les nenes i en la comprensió i l'amor docent com a motor de creixement i desenvolupament infantil."

2. CONCEPTE I FONAMENTS DELS AMBIENTS D'APRENTATGE

Per això, creia fermament que calia tenir una **cura extrema dels detalls** per tal que l'ambient esdevingués estructurat, ordenat, atractiu i motivador, tot creant espais còmodes, acollidors, càlids i estètics.

El treball per ambients d'aprenentatge es fonamenta en els **següents conceptes pedagògics** relacionats amb la manera que aprenem les persones i en les necessitats dels infants en relació amb la generació dels seus aprenentatges.

Constructivisme

L'aprenentatge i la construcció del **coneixement es genera dins de cada persona** a partir de mecanismes cognitius interns que connecten els coneixements previs amb les noves experiències que ofereix l'entorn.

Per tant, podem determinar que un entorn ric, estimulant i amb diverses possibilitats d'interacció permetrà majors connexions entre coneixements previs i noves vivències, a banda de ser un aprenentatge significatiu i contextualitzat per a l'infant realitzat entre iguals.

2. CONCEPTE I FONAMENTS DELS AMBIENTS D'APRENTATGE

Importància de l'espai

L'espai, en educació, no és neutre. Ens influeix en els àmbits emocional i psicològic, i cal parar atenció especial al disseny per tal que afavoreixi processos d'aprenentatge i no els inhibeixi.

És la teoria de l'espai com a tercer educador fomentada per Loris Malaguzzi a les escoles de Reggio Emilia.

Temps i ritmes

L'aprenentatge requereix temps per tal que es desenvolupin i aflorin els processos interns que el fan possible. És per això que cal **respectar** de manera individual **els diversos ritmes dels infants**.

El treball per ambients facilita aquest respecte en oferir diverses opcions i possibilitats segons el moment de l'infant i les seves necessitats d'aprenentatge.

2. CONCEPTE I FONAMENTS DELS AMBIENTS D'APRENENTATGE

Acció autònoma

En relació amb el constructivisme i els ritmes dels infants, **l'acció autònoma envers l'espai permet el joc, l'exploració, la manipulació i el moviment** a partir dels quals es construeix coneixement.

Curiositat i motivació

La **curiositat** i la **motivació** intrínseca envers el joc i la descoberta generen l'activitat de l'infant, la qual permet una **major interacció amb l'entorn i una major connexió** de nous aprenentatges.

Així doncs, a partir de l'emoció i l'interès dels infants es generen i fixen de manera òptima els coneixements associats, tal com ens demostra la neurociència.

2. CONCEPTE I FONAMENTS DELS AMBIENTS D'APRENENTATGE

Aprenentatge social i col·laboratiu

Les persones som éssers socials amb capacitat de col·laboració, de sentir empatia, d'imitació, etc.

Aquest fet permet que l'aprenentatge es reproduïxi i s'enriqueixi, ja que **també aprenem a través dels altres**, de l'observació i vivència dels seus processos (Bandura, 1987).

Atenció a la diversitat

Els entorns d'aprenentatge ben pensats i estructurats han de permetre la **integració de la diversitat d'infants** i donar resposta també a les seves necessitats diverses, mitjançant entorns globalitzats al màxim i amb diferents possibilitats i reptes.

2. CONCEPTE I FONAMENTS DELS AMBIENTS D'APRENTATGE

Reptes, esforç i afany de superació

Posant en joc el **constructivisme** i la **motivació intrínseca** per a l'aprenentatge, els reptes i les possibilitats que ofereixen els ambients afavoreixen l'**autoconstrucció de l'aprenentatge**, de manera significativa i segons els propis processos.

Assaig i error

Una de les principals fonts d'aprenentatge és l'assaig i error, i els ambients permeten i afavoreixen aquest procés per tal que els infants puguin realitzar, a través de la interacció amb les propostes, **comprovacions empíriques** d'hipòtesis; **prendre decisions**; retroalimentar-se i **avaluar** les seves accions.

2. CONCEPTE I FONAMENTS DELS AMBIENTS D'APRENTATGE

Metaaprenentatge

És el que coneixem com a **aprendre a aprendre**; poder traslladar processos que hem posat en joc i experimentat en un determinat moment o context a altres situacions en nous contextos.

Diàleg

Entendre la relació entre persona i entorn com un **diàleg constant**, en el qual, en aquesta interacció, es transformen i s'adapten tant l'entorn com l'infant.

Com hem vist, doncs, el treball per ambients ha de fomentar i possibilitar aquestes interaccions, el diàleg constant, la connexió entre aprenentatges i la motivació per tal que l'aprenentatge i els coneixements es donin en un escenari de respecte als processos dels infants i als seus propis ritmes.

2. CONCEPTE I FONAMENTS DELS AMBIENTS D'APRENENTATGE

La intencionalitat educativa, les eleccions del contingut curricular i els objectius de l'etapa parteixen, doncs, de l'observació de les necessitats i els interessos dels infants.

Dissenyar ambients d'aprenentatge implica pensar en l'espai i els materials d'una manera determinada; vol dir assumir un paper professional determinat, per tal de posar en joc uns aprenentatges concrets.

Resumint, el **recurs metodològic** del treball per ambients d'aprenentatge **implica**:

Partir de les necessitats innates de joc, descoberta i exploració de l'entorn que té l'infant.

Permetre a l'infant decidir en què ocupar el seu temps de manera autònoma.

Construir l'aprenentatge a partir dels interessos i les necessitats individuals de cada infant, seguint el seu propi ritme i procés.

Facilitar certa continuïtat i estabilitat espacial i temporal perquè els infants puguin evolucionar en els seus reptes i aprenentatges.

Oferir múltiples possibilitats, oportunitats i reptes per tal que tots els infants trobin el seu espai.

Escollir els objectius d'aprenentatge i els continguts curriculars a partir de la detecció de les necessitats i els interessos dels infants de manera permanent a través de l'observació.

3. QUÈ SÓN I QUÈ NO SÓN ELS AMBIENTS D'APRENTATGE

El treball per ambients d'aprenentatge consisteix en la preparació i adequació d'espais amb una intencionalitat educativa clara que condueixi a l'aprenentatge autònom dels infants.

Ha de tenir intencionalitat educativa, ja que cal pensar i preveure els continguts que volem que s'hi desenvolupin en funció de les necessitats dels infants que en faran ús.

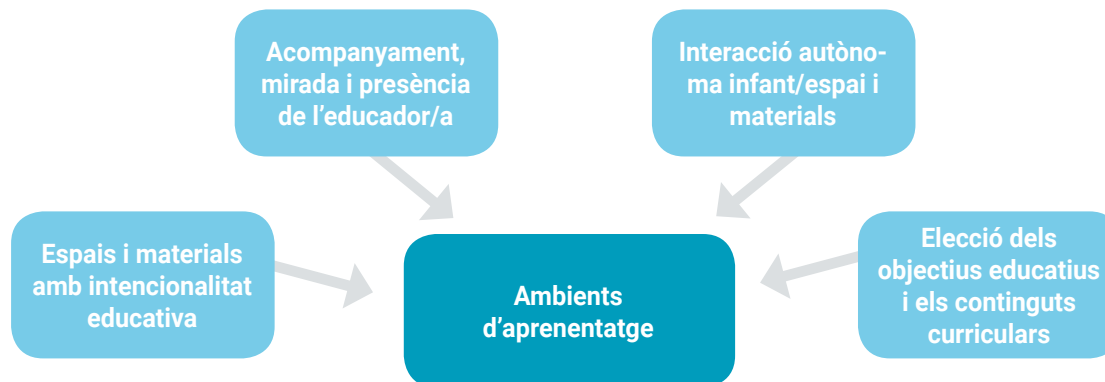
Així, cal que **pensem i dissenyem l'espai i els materials** que contindrà per tal que siguin el màxim d'afavoridors d'aquests processos.

Un altre element important i que desenvoluparem més endavant és com ha de ser el **paper de l'educador/a en el moment de la interacció** dels infants amb l'ambient, ja que la nostra mirada, presència i intervenció seran també determinants per extreure'n el màxim potencial.

El paper de l'educador/a ha de ser el de guiar, observar, acompanyar, oferir mirada i presència conscient, sense dirigir, interferir, ocupar o envair l'espai físic i mental.

Tant la preparació i disposició de l'espai i dels materials com el paper de la persona educadora han d'afavorir que l'infant obtingui el màxim d'experiències d'aprenentatge que pugui realitzar de manera autònoma, lliure i/o col·laborativa, trobant la motivació intrínseca per a l'acció.

3. QUÈ SÓN I QUÈ NO SÓN ELS AMBIENTS D'APRENENTATGE

3.1. Què són els ambients d'aprenentatge: possibles confusions

Sovint ens trobem algunes concepcions errònies quan parlem d'ambients d'aprenentatge. En aquest apartat volem explicar aquells elements que es confonen en relació amb aquest tema per aclarir-los i posar-los en context.

Ambients d'aprenentatge versus ambients/espais de lliure circulació

Treballar per ambients d'aprenentatge no implica obligatòriament que aquests siguin de lliure circulació.

3. QUÈ SÓN I QUÈ NO SÓN ELS AMBIENTS D'APRENTATGE

Podem disposar d'ambients implantats en les estances mateixes que no impliquin desplaçament o bé tenir ambients distribuïts per tota l'escola però anar-hi de manera acotada amb el mateix grup de referència o en un grup petit.

És a dir, la forma en què treballem els espais i els ambients segons la possibilitat estructural de cada escola i com ens organitzem per accedir-hi, així com que els infants hi interaccionin són elements que haurem d'analitzar de manera diferenciada.

Decidir obrir portes i la lliure circulació dels infants per diferents espais del centre és una opció, doncs, que no ve únicament predeterminada per l'elecció del treball per ambients, ja que requereix de tot un seguit de reflexions pedagògiques que no són objecte d'aquest document i que podrien estar associades a d'altres metodologies de treball educatiu.

Els ambients d'aprenentatge es dissenyen a partir de què volem que hi succeeixi

Sabem que és un concepte difícil d'aplicar, ja que tendim a pensar en propostes i materials més que no pas en els objectius i continguts de les propostes. Però es tracta, sobretot en el moment de plantejar el disseny d'un ambient, de pensar en allò que volem que hi succeeixi en funció de les necessitats i els interessos dels infants i també dels aprenentatges que s'hi vinculen.

Abans de pensar en el material que disposarem a l'ambient, cal que tinguem clars els objectius que intencionadament volem que s'hi assoleixin.

3. QUÈ SÓN I QUÈ NO SÓN ELS AMBIENTS D'APRENTATGE

Aquesta reflexió ens determinarà com ha de ser l'espai que cal ambientar, quins materials seran més convenients, quina disposició tindran els mobles i complements que en facilitin l'activitat, etc.

Els racons no són ambients

Treballar per ambients suposa donar un pas més en el treball per racons, cosa que ja es produeix a les escoles bressol des de fa un temps. Aquest pas implica sobretot un canvi de mirada envers l'infant i envers la nostra intervenció educativa, la qual s'ha de basar en un treball previ d'observació i adequació de les propostes i en un acompanyament a l'activitat autònoma de l'infant des d'una presència i un acompanyament conscient. Altres elements sobre els que cal canviar la mirada són les propostes i els materials que s'utilitzaran.

És necessari ampliar, veure-hi totes les possibilitats educatives que tenen els diferents materials i les seves combinacions i pensar en l'espai i l'ambient de manera globalitzada.

Per tant, les **diferències substancials** entre racó i ambient són les següents:

- Els ambients permeten major llibertat d'acció i d'elecció als infants.
- Els racons es pensen a partir del material que contenen i d'activitats específiques per realitzar; els ambients han de dotar-se de més possibilitats de relació i interacció amb l'espai i els materials, afavorint un aprenentatge vivencial i global.
- L'ambient s'ha de pensar més enllà dels materials que pugui contenir, amb una mirada àmplia i global; tot element ha d'estar pensat per afavorir l'aprenentatge.

3. QUÈ SÓN I QUÈ NO SÓN ELS AMBIENTS D'APRENTATGE

- Les propostes dels ambients són més obertes i menys dirigides que les que ofereixen els racons de joc.
- El paper de la persona educadora s'ha de modular en funció de les necessitats d'acompanyament de l'infant i no de l'activitat que realitzi. En els racons es duen a terme propostes més tancades que requereixen més intervenció de l'educador/a.

En els ambients no tot és estètica

Si bé l'estètica és un factor molt important quan pensem en els ambients d'aprenentatge, no podem menystenir ni obviar la resta de components que intervenen en el disseny i la implantació d'ambients.

Per tant, el canvi no pot residir en fer un rentat de cara de l'escola, en posar detalls que aportin calidesa a l'ambient o en treure tots els materials de colors vius i de plàstic que es tenien a les estances alhora que s'hi introdueixen elements naturals com vímet, plantes, escorces i troncs.

4. PRÈVIAMENT AL DISSENY DELS AMBIENTS D'APRENENTATGE A L'ESCOLA BRESSOL

4.1. Condicionants

Per tal de començar a definir com dissenyarem els ambients d'aprenentatge a l'escola bressol cal que tinguem en compte els condicionants següents (basats en Riera, Ferrer, Ribas, 2014).

Els ambients d'aprenentatge han de:

- **Ajudar a crear connexions entre les experiències i els coneixements previs.**

Hem d'observar i conèixer en profunditat els infants, el seu moment evolutiu i les seves necessitats en relació amb els seus processos d'aprenentatge, i hem de preveure les possibilitats que ens donarà l'ambient, els materials, la seva disposició i la seva interacció en la creació d'aquestes connexions entre aprenentatges.

- **Convidar a actuar; han de ser atractius i motivadors.**

Per tant, han d'incloure components estètics i d'ordre que captivin l'infant, així com elements que provoquin i fomentin l'acció.

- **Poder satisfer les necessitats de desenvolupament dels infants.**

Els ambients han de contemplar els diferents àmbits d'aprenentatge i desenvolupament: motriu, afectiu, social, cognitiu, de llenguatges, etc., és a dir, han de promoure un aprenentatge globalitzat.

- **Propiciar que els infants se sentin segurs i gaudeixin d'autonomia per a l'acció.**

Per tant, cal pensar també en clau de seguretat i accessibilitat, ja que la falta d'aquests elements pot inhibir la curiositat, motivació i necessitat de descoberta dels infants.

4. PRÈVIAMENT AL DISSENY DELS AMBIENTS D'APRENENTATGE A L'ESCOLA BRESSOL

- **Poder ser utilitzats i transformats pels infants.**
És a dir, han de ser vius, flexibles i mal·leables, afavorint el diàleg entre entorn i persona.
- **Ser estructurats.**
Han d'afavorir el límit de l'activitat i la seguretat que comporten les estructures més o menys fixes però, alhora, han de resultar estimulants per tal de propiciar l'activitat i la multiplicitat d'aprenentatges.
- **Ser complexos i dinàmics.**
Per tant, cal facilitar elements que siguin combinables i ofereixin diverses possibilitats d'interacció, de presentació de reptes o de comprovació d'hipòtesis.
- **Oferir la possibilitat de construcció de nous coneixements i nous reptes.**
Convé, doncs, certa permanència o continuïtat de les propostes i materials, afavorint que els infants puguin retrobar-se amb el repte o puguin continuar explorant nous coneixements.
- **Dissenyar escenaris i subescenaris diferents que permetin la complexitat que els infants hi vulguin trobar.**
Els infants es poden submergir en les opcions que els ofereixen els diversos escenaris.
- **Proporcionar diferents valors comunicatius, funcionals i semàntics segons els infants que hi interactuen.**
Per tant, han de tenir aquesta capacitat de donar una resposta variada segons el marc mental de cada infant i les seves necessitats i interessos.

4. PRÈVIAMENT AL DISSENY DELS AMBIENTS D'APRENTATGE A L'ESCOLA BRESSOL

4.2. Continguts dels ambients d'aprenentatge

Prèviament al disseny i a la implantació dels ambients, hem de preguntar-nos sempre què volem i per a què ho volem. És a dir, abans de pensar en muntar un ambient hem de pensar què volem aconseguir amb ell, què volem que aportï als infants i quins continguts educatius i aprenentatges volem que s'hi desenvolupin.

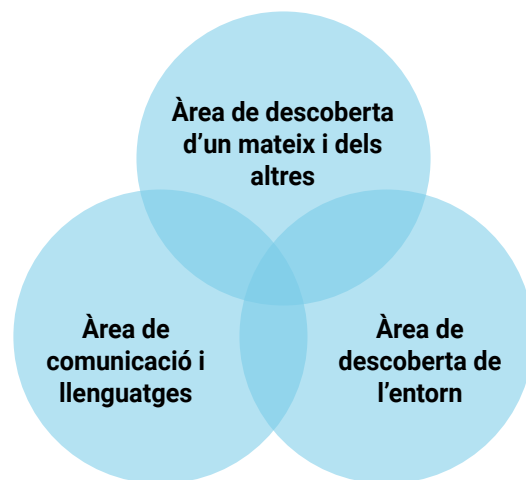
Per pensar en materials, disposicions, espais i propostes, abans ens hem de plantejar i recollir els objectius que busquem amb l'ambient, què volem que hi succeeixi.

Per fer aquest exercici ens pot ajudar pensar en les àrees d'aprenentatge del primer cicle de l'educació infantil i els diversos continguts per tal de preveure quin tipus d'ambient podem dissenyar i quina serà la millor manera de fer-ho.

Les àrees d'aprenentatge estan estretament lligades i interconnectades, per la qual cosa cal pensar-les de manera transversal.

Entenent aquesta globalitat, el plantejament dels ambients els hem de basar en el coneixement de cada àrea i què ens aporta per afavorir aquesta interconnexió dels aprenentatges.

4. PRÈVIAMENT AL DISSENY DELS AMBIENTS D'APRENTATGE A L'ESCOLA BRESSOL

Àrea de descoberta d'un mateix i dels altres

En aquesta àrea d'aprenentatge es posen en relleu els continguts relacionats amb el cos, l'acció motriu i la percepció sensorial per tal d'arribar a un coneixement propi, dels altres i de l'entorn en general. Es poden treballar i desenvolupar de manera intencionada i/o de manera més transversal.

Àrea de descoberta de l'entorn

Aquesta àrea posa l'accent en la descoberta de l'entorn a través de l'exploració dels seus elements i de la curiositat per adquirir coneixement. Això implica observació, manipulació, transformació, raonament, representació, etc., d'acord amb les possibilitats cognitives, motrius i comunicatives dels infants.

Àrea de comunicació i llenguatges

En aquesta àrea, els diferents llenguatges es presenten interrelacionats en uns mateixos blocs de coneixements adreçats a desenvolupar capacitats que són vitals per a l'adquisició de nous coneixements.

4. PRÈVIAMENT AL DISSENY DELS AMBIENTS D'APRENTATGE A L'ESCOLA BRESSOL

4.3. Propostes de continguts i ambients d'aprenentatge

Els continguts de les àrees que es poden treballar i desenvolupar en els ambients d'aprenentatge de manera intencionada i/o de manera més transversal són, per exemple, els següents.

Descoberta d'un mateix i dels altres	Possibles ambients associats
<ul style="list-style-type: none"> • Psicomotricitat/moviment/joc psicomotor. • Activitats de vida quotidiana. • Vincles afectius amb l'educador/a. • Elements de seguretat emocional. • Relació entre iguals. • Hàbits personals i socials. • Activitats de manipulació i experimentació. • Treball de les emocions.	<ul style="list-style-type: none"> • Ambient emocional. • Ambient d'autoconeixement. • Ambient de moviment.

Taula 1. Àrea de descoberta d'un mateix i dels altres.

4. PRÈVIAMENT AL DISSENY DELS AMBIENTS D'APRENTATGE A L'ESCOLA BRESSOL

Descoberta de l'entorn	Possibles ambients associats
<ul style="list-style-type: none"> • Activitats lògiques-matemàtiques: tocar, observar, comparar les característiques i les propietats dels objectes, dels materials, dels elements, dels esdeveniments, tot establint-ne relacions lògiques. Agrupar, seriar, ordenar, comparar, apilar, etc., tot establint els primers atributs. • Activitats científiques: fer hipòtesis, comprovar, experimentar amb assaig i error, construir, destruir, etc. • Exploració sensorial i experimentació amb elements de l'entorn. • Activitats a l'espai exterior i observació d'elements naturals; experimentar elements meteorològics, combinar elements naturals. • Joc simbòlic. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ambient lògic-matemàtic. • Ambient científic. • Ambient exterior. • Ambient de joc simbòlic.

Taula 2. Àrea de descoberta de l'entorn.

Comunicació i llenguatges	Possibles ambients associats
<ul style="list-style-type: none"> • Foment de l'expressió del llenguatge oral. • Propostes d'aproximació als llenguatges musical i plàstic. • Expressió mitjançant el gest, la dansa i el cos. • Audicions, experimentació amb sons, moviments, etc. • Activitats d'expressió artística i creativa, ús de diferents elements i materials que enriqueixin l'expressió. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ambient musical. • Ambient plàstic o <i>atelier</i>. • Ambient literari i d'interpretació

Taula 3. Àrea de comunicació i llenguatges.

4. PRÈVIAMENT AL DISSENY DELS AMBIENTS D'APRENTATGE A L'ESCOLA BRESSOL

Tot i emmarcar l'ambient en una àrea determinada, fet que ens afavoreix en el plantejament de l'ambient i per acotar-ne la finalitat, l'hem de pensar de manera globalitzada proposant continguts de la resta d'àrees que hi puguin intervenir.

També podem plantejar **combinacions d'ambients** que multipliquin les possibilitats, com l'ambient emocional i el literari, l'ambient de manipulació i experimentació que englobi continguts de l'àrea de descoberta d'un mateix i de l'àrea de descoberta de l'entorn o l'ambient d'autoconeixement a partir de propostes plàstiques, per posar només alguns exemples.

Per ajudar-nos a evitar la possible relació amb els racons d'aprenentatge, podem **modificar el nom de l'ambient**, que sovint és el mateix que utilitzem en el treball per racons, i anomenar-lo de manera que el relacioni amb el contingut que volem treballar-hi.

5. DISSENY I IMPLANTACIÓ DELS AMBIENTS D'APRENENTATGE

A partir del plantejament i la reflexió d'allò que volem que succeeixi a cada ambient, caldrà que en planifiquem el desenvolupament i la construcció atenent un seguit de criteris que ens permeti desenvolupar les activitats previstes.

5.1. Criteris de planificació i construcció

[Escola Congrès-Indians](#) (Barcelona)

Criteri estètic

La disposició dels elements de l'ambient de manera harmoniosa i agradable, evitant espais atapeïts i escollint el màxim de colors neutres, entonats i càlids, afavoreix el benestar i no resulta sobreestimulant.

5. DISSENY I IMPLANTACIÓ DELS AMBIENTS D'APRENENTATGE

[Escola Gaia](#) (Barcelona)

[EBM Caputxins](#) (Vic)

Accessibilitat

Cal que l'ambient sigui accessible a tots els infants que l'han d'utilitzar, atenent al seu desenvolupament motriu, les seves possibilitats, el nombre d'infants, etc.

Material suficient

Cal que pensem quin material necessitem, tenint en compte una quantitat suficient per a tots els infants però que no impliqui una sobredimensió d'elements que poden atapeir l'ambient.

5. DISSENY I IMPLANTACIÓ DELS AMBIENTS D'APRENENTATGE

[Escoles Bressol Municipals de Barcelona](#) (aula per a nadons de 4 a 12 mesos)

Plans coberts

Convé considerar tots els plans de l'ambient: terra, horitzontal, vertical i aeri per tal de pensar en una ambientació global i harmoniosa.

El pla aeri és important per poder minimitzar la sensació de dispersió i per centrar el focus i l'atenció en funció del plantejament de cada ambient i per tal d'harmonitzar-lo.

Els plans horitzontal i vertical són on fixem normalment l'atenció. En aquest cas, convé que tinguin coherència amb si mateixos i amb la resta de plans.

Per últim, el pla terra l'hem de pensar com un multiplicador d'opcions per a la realització i el desenvolupament d'activitats i, per tant, l'idearem segons les opcions que ens pot oferir per dur a terme activitats a l'ambient. En aquest sentit, també és important que la construcció dels diferents plans de l'ambient estigui en consonància amb el desenvolupament motriu dels infants: si encara no es desplacen, si gategen, si s'alcen però no caminen, etc.

5. DISSENY I IMPLANTACIÓ DELS AMBIENTS D'APRENTATGE

[EBM El Petit Príncep](#) (Barcelona)

[Escola Gaia](#) (Barcelona)

Propietats dels materials i objectes

La tria de materials i objectes que ha de contenir l'ambient ha de ser molt curosa i estudiada. Cal que ens fixem, primerament, en els elements de seguretat. Per moltes possibilitats educatives que tingui un material, sempre cal prioritzar que no suposi un risc o perill per als infants. Seguidament, hem de considerar-ne les propietats i possibilitats d'exploració i combinació, pensant que promoguin i facilitin els aprenentatges previstos.

Materials secundaris

Tan importants són els materials principals com els que els acompanyen: possibles decoracions, plantes, safates, caixes, mobles, catifes, coixins, etc. Tot ha de tenir una coherència i un sentit estètic, i ha de promoure que l'interès se centri en el material per manipular i explorar, propiciant un ambient agradable, acollidor i viu.

5. DISSENY I IMPLANTACIÓ DELS AMBIENTS D'APRENENTATGE

[Escola Congrés-Indians](#) (Barcelona)

[Escola Gaia](#) (Barcelona)

Il·luminació

Pensem en la il·luminació que tindrà l'ambient i amb què comptem per il·luminar-lo. A partir d'aquí, valorem si cal reforçar-lo amb alguns punts de llum accessoris o caldrà reduir la il·luminació perquè és massa directa i no afavoreix un determinat tipus d'activitat.

Disposició motivadora de la curiositat i l'interès

La disposició de l'ambient ha de ser atractiva, ha de convidar a la interacció. Podem pensar en diferents possibilitats per realitzar al llarg del temps i que fomentin la curiositat dels infants, de manera que es mantingui el seu interès. Si tenim diverses disposicions pensades d'inici, ens serà més fàcil realitzar canvis i modificacions.

5. DISSENY I IMPLANTACIÓ DELS AMBIENTS D'APRENTATGE

[Escola Gaia](#) (Barcelona)

Límits de l'ambient i de les activitats

Quan pensem en el contingut i la disposició de l'ambient, també hem de tenir en compte els seus límits i contorns. Si volem acotar al màxim les activitats en el mateix ambient o bé desitgem ampliar el radi d'acció, cal que ho tinguem clar per tal de definir els límits d'una manera més acotada o més oberta i per poder compondre l'ambient d'una manera o d'una altra.

5. DISSENY I IMPLANTACIÓ DELS AMBIENTS D'APRENTATGE

[Escola Congrès-Indians](#) (Barcelona)

Convivència d'ambients

La convivència de diferents ambients en un mateix espai fa necessari pensar-los de manera conjunta, tant per afavorir una coherència entre ells com per pensar com volem que es desenvolupi l'activitat. Si plantegem compondre ambients diferents en un mateix espai, cal que ho fem obeint una tria conscient per part de l'equip o bé una necessitat de disponibilitat d'espais.

En tots dos casos cal que tinguem clar com limitarem cada ambient per fer-lo reconeixible i identificable per part dels infants; quins elements poden ser els identificadors i com desitgem que es desenvolupi l'activitat: ja ens interessa que hi pugui haver traspàs d'infants entre ambients? I en el cas del material, ens sembla bé que es pugui utilitzar material d'un ambient en un altre? Per què? Com ho farem per afavorir-ho o evitar-ho?

5. DISSENY I IMPLANTACIÓ DELS AMBIENTS D'APRENTATGE

Amb el disseny de l'ambient hauríem de poder preveure tots aquests aspectes per donar resposta a la planificació i programació que haguem fet amb anterioritat.

Per dissenyar cada ambient podem fer una **fitxa** per tal d'incorporar els elements que cal tenir en compte. A l'hora de realitzar el disseny, hauréem de **dibuixar esquemàticament l'espai** i la disposició de l'ambient tant en perspectiva aèria com en visió frontal, i, si cal, dibuixar també subzones o espais detallats específicament per la seva complexitat.

5.2. Conceptes que ens transmeten les imatges d'ambients d'aprenentatge

En relació amb el disseny

- Espais endreçats i organitzats.
- Material divers que promou activitats diferents.
- Espai accessible i diàfan però ben delimitat.
- Diferents plans on treballar de manera compensada.
- Utilització d'il·luminació accessòria.
- Límits visibles per les diferents activitats i subzones que es donen de manera natural i fluïda.
- Presència d'elements que aporten calidesa i benestar com: plantes, catifes, teles, etc.
- Ús de colors neutres i/o naturals.

5. DISSENY I IMPLANTACIÓ DELS AMBIENTS D'APRENTATGE

En relació amb l'activitat

- Permetent i afavorint el moviment dels infants segons el seu desenvolupament motriu.
- Promovent la interacció amb l'espai i els materials de manera autònoma.
- Convidant a realitzar un tipus d'activitat o acció determinada a partir de la disposició de l'espai i dels materials (sense propostes tancades).
- Presentant els materials tot estimulant i motivant l'acció.
- Promovent la llibertat d'acció i d'elecció dels infants.
- Preveient espais segons l'edat i les necessitats de l'infant com, per exemple, un espai pròxim al joc per a l'educador/a l'estança de nadons com a font de seguretat; un espai de moviment, de relaxació, de descans, de conversa, etc.

5.3. Implantació dels ambients d'aprenentatge-prova pilot

Un cop fet el disseny de l'ambient d'aprenentatge, cal preveure com es portaran a terme la implantació i el canvi. Podem implementar-lo de forma gradual, modificant espais concrets, o bé plantejar un canvi global dels espais de l'escola.

Sigui com sigui, recomanem realitzar una **prova pilot de l'ambient** i un **tastet**. Això vol dir que les persones educadores que no hagin participat en l'elaboració de l'ambient puguin jugar-hi i experimentar-hi de manera lliure i des de la perspectiva dels infants, segons la seva alçada i imaginant-ne la dimensió en el moment de la interacció.

5. DISSENY I IMPLANTACIÓ DELS AMBIENTS D'APRENENTATGE

Us recomanem que aquest tastet el pugueu **documentar** per tal de recollir aquells aspectes interessants de manera acotada.

Us proposem realitzar l'observació d'un tastet per part dels infants. Totes les impressions, registres, documentacions i observacions produïts ens han de permetre ajustar l'ambient i prendre decisions al respecte.

Tastet educador/es	Tastet infants
<ul style="list-style-type: none"> • Accessibilitat. • Atractiu, agradable. • Possibilitats d'acció i d'activitats per realitzar. • Motivació a fer, realitzar activitats i interaccions amb l'ambient. • Material suficient (ni massa ni massa poc). • Activitats realitzades (contrastar si eren les activitats pensades). • Combinacions de materials. 	<ul style="list-style-type: none"> • Desenvolupament de l'activitat. • Activitats previstes/activitats espontànies. • Preferències de materials, activitats i situació o posició dels infants a l'espai. • Seqüències realitzades. • Activitats de cooperació i activitats col·laboratives. • Demandes a la persona adulta, requeriments d'ajudes o suports. • Assoliment d'indicadors d'aprenentatge per posar en context i a partir de les observacions programades.

Taula 4. Elements de registre, documentació i observació dels tastets.

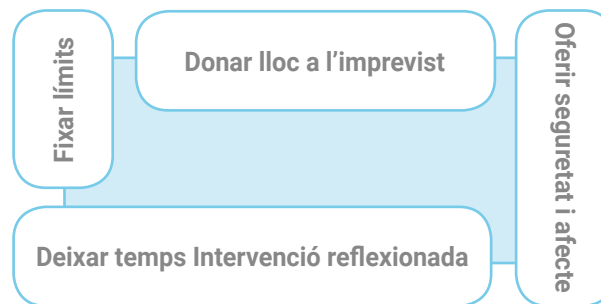
6. EL PAPER DE LA PERSONA EDUCADORA

L'educador/a ha de poder mantenir el difícil equilibri entre deixar fer i propiciar l'aprenentatge en els ambients; per tant, cal que hi hagi certa direccionalitat en la seva intervenció per tal d'assolir els objectius proposats, però deixant espai per a l'autoaprenentatge.

És a dir, entenent que és a partir dels propis interessos i necessitats que l'infant va construint els seus processos, i que aquests es fixen amb major intensitat i són més perdurables quan parteixen de la seva **motivació** i són **significatius** per a ell.

D'aquesta manera, l'educador/a ha de preveure una interacció lliure de l'infant amb l'ambient on aquest pugui trobar els elements que necessita per construir el seu aprenentatge i, alhora, tingui un paper actiu però no protagonista i deixi fer, però intervingui en moments clau per **reforçar**, **consolidar** o **promoure** determinats aprenentatges.

A continuació, oferim algunes idees de quin ha de ser el paper de la persona educadora i com pot mantenir l'equilibri esmentat.

6. EL PAPER DE LA PERSONA EDUCADORA

Donar lloc a l'imprevist

Tot i que haurem planificat i dissenyat els ambients d'aprenentatge amb una clara intencionalitat educativa, els infants sempre ens sorprenen, i acaben realitzant jocs, fent interaccions i activitats que no havíem previst. A més, ens podem trobar que l'activitat que desenvolupin no estigui dins del "marc" de continguts de l'ambient, tal i com el teníem plantejat.

La nostra primera reacció pot ser reconduir l'activitat de l'infant, orientant-lo a realitzar allò que nosaltres esperem que faci dins de l'ambient; o potser li donem llibertat, que faci el que vulgui.

Caldria poder trobar el terme mig o, com a mínim, considerar l'activitat de l'infant com la seva necessitat d'expressió i, per tant, preguntar-nos si li estem oferint allò que requereix i si estem acompanyant-lo segons els seus interessos.

Aquestes observacions ens han de portar a un **plantejament** i a una **reflexió global**, observar si es tracta d'una característica general del grup, o si tal vegada allò que estem oferint i proposant no és allò que els infants necessiten en aquell moment. Si aquesta reflexió parteix d'una bona anàlisi i observació dels infants, segurament ens estarem aproximant bastant als requeriments de desenvolupament i aprenentatge.

El que sí que volem constatar és que ens cal certa **flexibilitat** per observar com una proposta que havíem pensat que seria per treballar, per exemple, les seriacions a través d'oferir pedres de diferents mides i colors, es converteix en un fabulós joc simbòlic on les pedres es converteixen en animals, cotxes o persones. I reflexionar: què necessiten en aquest moment els infants?

6. EL PAPER DE LA PERSONA EDUCADORA

Fixar límits

Per tal d'emmarcar l'activitat, cal que la persona educadora en pugui fixar uns límits.

Aquests límits han de ser consensuats per tot l'equip, han de ser pocs i clars i sempre els mateixos. Per tant, en aquest sentit, cal que l'educador/a sigui capaç de fixar aquests límits i mantenir-los, tenint clar que han de constituir un **marc d'actuació** per als infants que els porti seguretat i, per tant, cal que hi hagi constància i equitat per recordar-los.

Intervenció reflexionada

Les opcions que anem escollint respecte a la nostra intervenció o no en el joc de l'infant han d'estar motivades sempre per una **reflexió pedagògica** al voltant de quin tipus d'intervenció pot afavorir o, per contra, coartar l'aprenentatge dels infants a partir d'una interacció lliure amb els ambients.

En aquest sentit, cal que prenguem consciència que la nostra intervenció no ha de estar guiada per com som personalment (tinc més o menys paciència, soc més o menys directiu/va, etc.), sinó per una reflexió educativa respecte a les possibilitats d'aprenentatge dels ambients, els elements i continguts per reforçar, l'acompanyament necessari, etc. I, sobretot, cal que la nostra intervenció estigui guiada per **les necessitats dels infants en relació amb el seu propi procés d'aprenentatge**, si cal proposar-los nous reptes o reptes més complexos, si cal motivar-los més o menys, si cal ajudar-los a centrar l'atenció en l'activitat, etc.

6. EL PAPER DE LA PERSONA EDUCADORA

Tot aquest coneixement que tinguem de cada infant i dels seus processos és el que ens ajudarà a plantejar una intervenció pedagògica reflexionada i, per tant, modulada segons les necessitats educatives.

Deixar temps

És important remarcar la rellevància de deixar prou espais de temps per al desenvolupament de l'activitat per tal d'arribar allà on els infants necessitin i per poder resoldre conflictes o superar els possibles reptes que es puguin trobar per si sols, buscant i utilitzant les seves pròpies estratègies.

En aquest sentit, poder disposar de **marge per a l'acció**, també suposa deixar **marge per a la inacció**. És a dir, podem trobar-nos amb infants que no fan res, amb actituds més introspectives o que es limiten a observar el joc dels companys i companyes.

Cal poder respectar aquests infants i els seus temps, ja que també forma part del mateix procés d'aprenentatge, el qual pot passar per observar l'acció que realitzen els altres, provar, tornar a observar, etc.

6. EL PAPER DE LA PERSONA EDUCADORA

Oferir seguretat i afecte

Aquests aspectes són sempre presents en el paper de la persona educadora, la qual s'ha d'erigir en la principal font de seguretat i d'afecte per als infants a l'escola.

En l'àmbit del treball per ambients, vinculant-lo a l'acció lliure de l'infant, cal que hi sigui sempre present aquest **sentiment de seguretat** per tal que l'infant se senti en condicions d'explorar lliurement l'espai i els materials, ja que sense aquest element pot inhibir-se o no expressar-se o actuar amb llibertat.

És primordial haver fet un treball previ de vinculació individual amb cada infant en el procés de familiarització, en els moments de cura i de vida quotidiana, etc.

A partir d'aquest treball de vinculació, cal que desenvolupem un paper que proporcioni aquesta seguretat i afecte en què es basarà la nostra relació amb tots els infants, tenint-los a tots sempre presents, acollint-los quan ho necessitin, mostrant afecte constant envers ells i elles, etc.

Específicament, en el treball per ambients, és necessari exercir aquest paper de forma constant i, per tant, tenir cura de la nostra presència i on ens situem per tal d'estar **disponibles i propers, oferir mirades i reconeixements**, tant si ens els sol·liciten com si no; tenir mostres d'afecte permanents i respondre a les demandes d'afecte, acompanyament i mirada.

6. EL PAPER DE LA PERSONA EDUCADORA

6.1. Estratègies per a la intervenció educativa en els ambients d'aprenentatge

Les estratègies d'intervenció les basem, sobretot, en aspectes comunicatius i relacionals, ja que són primordials per poder dinamitzar i enriquir el joc i l'acció dels infants aportant nous elements i reptes que afavoreixin el seu aprenentatge.

Estratègies comunicatives i verbals

Com ja s'ha expressat anteriorment, la nostra presència en l'ambient és necessària, i la nostra actitud ha de ser de disponibilitat i proximitat però sense interferir-hi de manera invasiva.

Si creiem que podem aportar quelcom a l'activitat que realitza l'infant per fer-la més rica i decidim intervenir, ho farem després d'observar el seu desenvolupament i des d'un **pla d'igualtat**, entrant en l'univers que ha creat i generat l'infant i no com a persona adulta que opina respecte a la situació donada.

Pensem que **som model i referent**, i allò que fem i diem pot fer variar la seva activitat si percep un judici de valor darrera de les nostres observacions.

6. EL PAPER DE LA PERSONA EDUCADORA

Per tant, les **estratègies comunicatives** que podem utilitzar són:

- **Verbalitzar què estem observant** posant paraules a les seves accions, per tal de refermar idees i conceptes sense que hi hagi cap judici de valor.
Ex. Veig que has posat el pal sobre el pot.
Ex. Ara ha caigut el pal.
- **Repetir les paraules** que pronuncia l'infant també ajuda a emfasitzar el seu joc i els seus descobriments.
Ex. Infant: pal.
Ex. Adult: has agafat el pal.
- **Iniciar frases o deixar frases inacabades** que provoquin respostes o reflexió sobre els elements d'exploració i de l'activitat per enriquir-la.
Ex. I ara el pal...
Ex. El pal estava sobre el pot i ara...
- **Utilitzar preguntes obertes** és una de les estratègies òptimes per aportar i enriquir el desenvolupament del joc lliure. Podem llançar preguntes que facin reflexionar i provar nous reptes i noves oportunitats d'interacció sempre en funció de l'observació que estiguem realitzant respecte al desenvolupament de l'activitat, i en tot moment amb intencionalitat educativa. Cal que puguin ser preguntes obertes que vagin més enllà de "sí" i "no", i també cal que deixem prou espai perquè l'infant pugui trobar les seves pròpies respostes, sigui verbalment sigui experimentant-les, i perquè pugui decidir igualment no acollir o no acceptar la pregunta i continuar amb la seva activitat tal i com l'estava realitzant.
Ex. Què passaria si ara mous el pot?

6. EL PAPER DE LA PERSONA EDUCADORA

Ex. Es poden posar més pals sobre el pot?

Ex. I si també hi poses una pedra?

- Cal poder **evitar preguntes rutinàries** que no aporten res ni a l'aprenentatge ni a l'infant, així com **restringir** o **limitar les lloances** i les sobreactuacions amb les que a vegades acompanyem les nostres interaccions amb els infants.

El protagonisme és de l'infant i de la seva activitat lliure, i nosaltres no hem d'acaparar la seva atenció amb les nostres actuacions. La nostra presència ha d'acompanyar l'activitat per enriquir-la, i la nostra intervenció sempre s'ha de produir des d'un pla d'acompanyament.

Estratègies corporals i no verbals

De la mateixa manera que comptem amb estratègies verbals, cal parar esment a la nostra **postura i actitud no verbal**, per tal que el joc lliure es desenvolupi de la millor manera possible:

- Com ja hem anat remarcant, la nostra actitud i, per tant, la presència corporal, ha de ser propera, disponible, acollidora i oberta. Ens hem d'integrar en l'espai i en el moment de joc. Si pot ser asseguts/udes o en un mateix pla que els infants, relaxats/ades i amb els braços i les cames sense creuar.
- Cal que puguem abastar amb la mirada tots els infants i, si ens miren, retornar-los la mirada.
- Realitzar mostres constants de reconeixement de l'infant i de la seva activitat: somriure, assentir, mostrar sorpresa, etc.

7. CONCRECIÓ A PARTIR D'UN EXEMPLE

A continuació, desenvolupem l'elaboració d'un ambient a partir d'un **exemple específic** per tal de visualitzar els passos que cal seguir i tot allò que haurem de tenir en compte, segons el que s'ha anat exposant fins ara.

La idea és poder **visualitzar les diferents accions** que componen la creació d'un ambient d'aprenentatge d'una manera més pràctica i que pugui servir de guia.

L'exemple segueix els **passos** següents:

1. **Definició i concreció** dels objectius que cerquem i dels continguts educatius que contindrà l'ambient d'aprenentatge.
2. **Disseny** de l'ambient segons la seva intencionalitat educativa i segons uns criteris estètics, de seguretat, d'ús de l'espai, etc.
3. **Implantació** de l'ambient d'aprenentatge segons el disseny fet; realització de tasquets per tal d'observar-ne el desenvolupament, dur a terme avaluació i/o millores.
4. **Posada en marxa** de l'ambient d'aprenentatge tenint en compte el paper que juguem com a persones educadores en tot moment i les estratègies que utilitzarem segons els aprenentatges que vulguem afavorir.

7. CONCRECIÓ A PARTIR D'UN EXEMPLE

Pas 1. Definició de l'objectiu i dels continguts de l'ambient d'aprenentatge

L'objectiu que ens proposem és treballar l'autoconeixement, el coneixement dels iguals, la pertinença al grup i la iniciació del reconeixement i la gestió de les emocions.

Aquest objectiu es concreta en un ambient d'aprenentatge que anomenarem ***ambient d'autoconeixement, connexió grupal i emocional***.

En aquest cas, els continguts que hi associem són:

- Característiques personals.
- Parts del cos i de la cara.
- Membres de la família/relació amb la llar.
- Estats d'ànim/sentiments.
- Expressió i reconeixement d'emocions.
- Reconeixement de pertinença al grup.
- Infants del grup: noms, característiques personals i grupals, etc.
- Seguretat i vincle amb l'adult i amb el grup.

7. CONCRECIÓ A PARTIR D'UN EXEMPLE

Pas 2. Disseny de l'ambient d'aprenentatge (1)

Ambient d'autoconeixement, connexió grupal i emocional.

Característiques que ha de complir l'ambient d'aprenentatge:

- Ser un espai tranquil i allunyat de la zona de moviment o amb més xivarri.
- Tenir una il·luminació tènue o indirecta per afavorir la calma.
- Presentar uns límits clars per diferenciar activitats.
- Ha de permetre l'atansament i la proximitat física amb l'educador/a i entre iguals.
- Ha d'afavorir espais individuals i de solitud buscada.

Elements que ha d'incorporar l'ambient d'aprenentatge (en funció dels continguts i de les característiques esmentades):

- Matalàs gran amb llençols i teles càlides.
- Teles i mantes de diferents mides i textures.
- Coixins de diferents mides i textures.
- Indret o moble que permeti l'amagatall (una caixa gran amb una cortina, per exemple).

7. CONCRECIÓ A PARTIR D'UN EXEMPLE

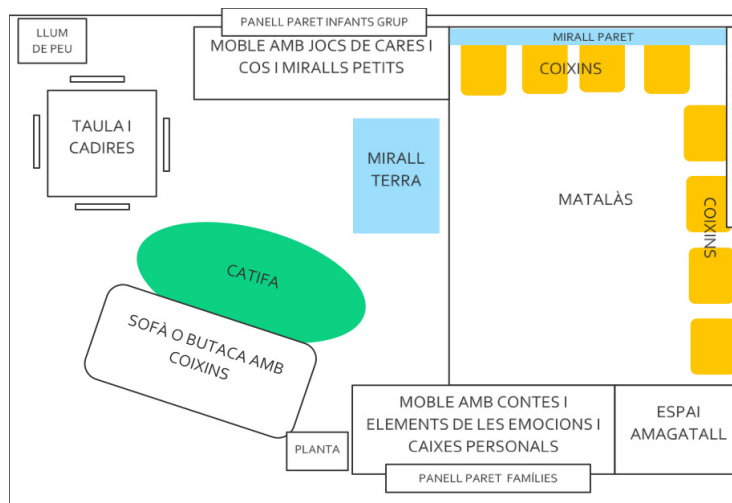
- Tela o mosquitera que abaixi el sostre per donar major sensació de recolliment.
- Sofà o butaca còmodes i amb coixins per a la persona adulta.
- Mirall gran a la paret a l'alçada dels infants, mirall a terra i miralls de mà.
- Tauler de fotos dels infants del grup amb el nom i foto ben grans.
- Tauler de fotos d'expressió d'emocions al costat del mirall.
- Caixes individuals per a cada infant amb fotos seves i de la seva família, i elements de vincl i d'aferrament que puguin anar i tornar de casa diàriament (si es vol).
- Tauler amb fotos significatives de les famílies dels infants del grup.
- Contes de les emocions amb elements físics del conte: peluixos, titelles, etc.
- Jocs per treballar l'esquema corporal i facial. Taula amb cadires per al desenvolupament dels jocs.
- Moble baix que serveixi per emmagatzemar els elements més petits que configuren l'ambient en safates i caixes de vímet o fusta.

7. CONCRECIÓ A PARTIR D'UN EXEMPLE

Pas 2. Disseny de l'ambient d'aprenentatge (2)

Fem un dibuix de l'espai on pensem ubicar l'ambient d'aprenentatge intentat incorporar els diferents elements llistats en el pas anterior i que provenen de les característiques i dels continguts dels quals s'ha de dotar segons l'objectiu plantejat inicialment.

Dibuixem des de dalt i frontalment per tal de veure'n el resultat, alhora que pensem en la coherència interna, intentant que els diferents elements s'integrin de manera harmoniosa.

Exemple de dibuix superior de l'ambient d'autoconeixement, connexió grupal i emocional.

7. CONCRECIÓ A PARTIR D'UN EXEMPLE

Pas 3. Implantació de l'ambient d'aprenentatge

Muntem l'ambient segons el disseny plantejat, havent realitzat prèviament les compres necessàries del material i/o mobiliari que no tinguem a l'escola i elaborant material propi, com els jocs d'esquema corporal i facial, els elements dels contes de les emocions, els taulers amb les fotos, les caixes individuals, etc.

Exemples de materials d'elaboració pròpia.

Un cop muntat l'ambient d'aprenentatge, realitzem el tastet amb educadors/ores i, posteriorment, amb els infants, fent les observacions segons els **indicadors de la taula 4**. Finalment, realitzem els ajustos pertinents segons allò que haguem detectat en les observacions dels tastets.

7. CONCRECIÓ A PARTIR D'UN EXEMPLE

Pas 4. Posada en marxa de l'ambient, el paper de l'educador/a i propostes

A partir del funcionament de l'ambient d'aprenentatge i de la interacció lliure dels infants amb aquest, cal que l'educador/a tingui clar el seu paper.

Davant de l'activitat lliure de l'infant, ha de ser observador/a del seu desenvolupament, mostrant-se disponible, sobretot tenint en compte que en aquest ambient es posen de relleu els elements de seguretat i vincle afectiu, per la qual cosa la seva presència ha de ser acollidora i accessible.

Algunes **estratègies i propostes educatives** per realitzar a l'ambient:

- Oferir i recordar els elements que conté l'ambient que poden donar confort o consolar els infants en moments determinats: objectes d'aferrament, fotografies de familiars, etc.
- Davant de situacions d'emocions o conflictes, utilitzar els recursos d'identificació de l'emoció, imitar expressions, etc.
- Llegir el conte de les emocions, utilitzant els seus elements i deixant que els infants els explorin (en el cas d'infants més grans, es pot generar una conversa o un breu diàleg a partir del conte).

7. CONCRECIÓ A PARTIR D'UN EXEMPLE

- Observar les fotos dels infants del grup, destacar semblances i diferències, identificar cadascú, anomenar-los, etc.
- Fer observacions en el mirall buscant trets personals.
- Contraposar miralls per veure parts del darrera dels infants.
- Realitzar autoretrats a partir de l'observació en miralls petits.
- Recordar el vocabulari de les parts de la cara i del cos mitjançant els jocs i les observacions.
- Realitzar una recerca pròpia i/o aliena de les parts de la cara i del cos.
- Cantar cançons de les parts de la cara i del cos.

8. CONCLUSIONS

Els ambients d'aprenentatge han d'afavorir el desenvolupament autònom de l'infant en relació amb l'autoaprenentatge en un ambient segur, controlat i intencionat, i a partir de la interacció lliure de l'infant amb l'espai i els materials (tenint en compte també la relació entre iguals).

Així mateix, han de permetre que l'infant pugui trobar reptes i propostes que responguin al seu interès i motivació per tal de donar resposta a les seves necessitats i al seu propi procés d'aprenentatge.

Abans de plantejar el disseny dels ambients d'aprenentatge, cal fer una reflexió acurada sobre què volem que hi passi, quins objectius volem treballar, quins continguts posarem en joc, i l'ambient ens farà de mitjà per treballar-hi.

Només d'aquesta manera estarem dissenyant ambients que s'ajustaran a les necessitats d'aprenentatge dels infants i als seus processos, preveient quins espais, quins materials i quina disposició seran els més encertats a partir d'aquesta intencionalitat.

L'elecció d'espais, materials i disposició ha de respondre a la nostra intenció pedagògica. Alhora, ha de seguir uns criteris per tal que l'ambient resulti estètic, càlid, harmoniós i convidi a l'acció.

8. CONCLUSIONS

El paper de l'educador/a en el treball per ambients d'aprenentatge ha de modular-se segons cada ambient i segons les singularitats dels infants en relació amb el seu procés d'aprenentatge.

D'aquesta manera, la base per a la intervenció educativa haurà de ser la presència i la mirada, que aportin seguretat afectiva i vinculació amb l'infant, i una interacció en relació amb la seva acció autònoma, refermant-la. Així mateix, la figura de l'educadora/a ha de poder aportar-li reptes a través de preguntes obertes i d'una interacció que generi qüestions a l'infant més que no respostes o solucions, sempre en funció de la unitat de cada nen i nena.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

BANDURA, A. *Teoría del aprendizaje social*. Barcelona: Espasa-Calpe, 1987.

BUENO, D. *Neurociència per a educadors*. Barcelona: Octaedro, 2017.

CAGLIARI, P. et al. (eds.). *Loris Malaguzzi y las escuelas de Reggio Emilia*. Madrid: Morata, 2017.

Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya. *Currículum i orientacions. Educació infantil, primer cicle*. Servei de Comunicació i Publicacions, 2012.

MONTESORI, M. *La descoberta de l'infant* (2.ª ed.). Vic: Eumo Editorial, 1987.

RIERA, M. A.; FERRER, M.; RIBAS, C. "La organización del espacio por ambientes de aprendizaje en la Educación Infantil: significados, antecedentes i reflexiones". *RELAdEI. Revista Lationamericana de Educación Infantil*, vol. 3, núm. 2 (2014), p. 19-39.

Les fotos de l'apartat "Concepte i fonaments dels ambients d'aprenentatge" són d'[Unsplash](#), lliures de drets. La resta de fotografies compten amb l'autorització dels seus propietaris per a la seva publicació (Regidoria d'Educació de l'Ajuntament de Vic, de l'IMEB de l'Ajuntament de Barcelona i del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya).

Autora

Gemma Torregrosa

Directora Pedagògica i de Qualitat a La Baula, SCCL.

Clara Puigventós

Directora de Projectes i Innovació educativa de La Baula, SCCL.

Data

10/11/2021

Coordinació

Oficina de Planificació Educativa

Gerència de Serveis d'Educació

Àrea d'Educació, Esports i Joventut